

Nils Spaans melkt samen met zijn zoon Joep in Broek in Waterland 160 koeien met melkrobots.

Geen melkgeld, wel inkomsten

De inkomsten uit overige opbrengsten zijn op ons bedrijf met zo'n 13 cent per kilogram melk serieus te noemen. In dit bedrag zijn de omzet en aanwas en toeslagrechten nog niet eens meegenomen. In mijn studiegroep is er vaak discussie over of het wel terecht is dat al die 'niet-melkinkomsten' meetellen in de bedrijfsvergelijking. In de bedrijfsvergelijking tellen namelijk alle dier- of grondgerelateerde inkomsten mee, omdat daar ook kosten voor gemaakt worden in diezelfde berekening.

Een voorbeeld daarvan is natuurbeheer: tegenover de inkomsten staan ook kosten in de vorm van een lagere ruwvoer kwaliteit en extra arbeid, en zelfs een aantal machines zijn direct toe te rekenen aan de natuurbeheertak op mijn bedrijf. Zodoende is het logisch dat de opbrengsten van onze vergaderlocatie bedrijfseconomisch niet meetellen. Hierbij gelden de bedrijfseconomische wetten dat het hebben van een vergaderlocatie ook prima zou kunnen zonder onze boerderij. Maar eigenlijk is het vooral raar dat de overige inkomsten per liter melk worden uitgedrukt. Het maakt immers nogal wat uit of je tien cent aan extra inkomsten over een half of een heel miljoen liter melk ontvangt. Toen wij tien jaar geleden onze vergaderlocatie startten, leerde een korte rekensom ons dat het te investeren bedrag in quantum en stalruimte aanzienlijk lager zou renderen. Daarom wordt er volgens mij dan ook vaak ten onrechte nog lacherig gedaan over multifunctionele landbouw. Zeker wanneer het opzetten van een tweede tak professioneel wordt opgepakt. Een volwaardig melkveebedrijf is gewoon een prima plaats om een neventak te ontwikkelen. En dan bedoel ik niet zoals dat in Italië gebeurt, waar je 'agriturismo' tegenkomt waarbij drie kippen en een excuuskie een compleet hotel legitimeren. Dat lijkt me eerder een maas in de wet dan een goed doordachte samenwerking tussen landbouw en toerisme. Ik doel op het voorbeeld dat in mijn regio hier rondom Amsterdam ook de grotere, professionele bedrijven ontzettend blij waren met een tak in verblijfrecreatie, toen twee jaar geleden de marges in de melkveehouderij compleet onderuitgingen. De neventak maakte het bedrijf robuuster door de spreiding van de risico's. In een steeds volatielere zuivelmarkt lijkt me spreiding van risico's een stevig argument om een tweede tak echt serieus te nemen.

‘Er wordt vaak ten onrechte
**lacherig gedaan over
multifunctionele landbouw**’

